

Nr 730

Av fröken **Vinge** och herr **Helén**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 143, med förslag till allmän ordningsstadga, m. m.*

I Kungl. Maj:ts prop. nr 143 med förslag till allmän ordningsstadga m. m. framlägges bl. a. förslag till lag om skyldighet att renhålla gata m. m. Enligt den föreslagna lagens 2 § kan ägare och därmed i beskattningshänseende likställd innehavare av fastighet inom stadsplanlagt område av stad, köping och annan tätort genom beslut av stadsfullmäktige (kommunalfullmäktige, municipalfullmäktige) åläggas att fullgöra renhållning, snöröjning samt undanskaffande av snö och is jämte sandning eller annan åtgärd till motverkande av halka, såvitt avser gångbana eller annat för gångtrafiken erforderligt utrymme utanför fastigheten.

Förslaget innebär ett legaliserande av ett i flertalet av landets städer bestående onus av mycket ålderdomlig art, historiskt betingat av att i gamla tider städernas organisation var föga utvecklad, medan däremot de enskilda borgarna, de flesta handlande eller hantverkare, i regel föfogade över både tjänstefolk och hästar och därför ägde bättre resurser än städerna att utföra detta arbete.

Förhållandena är numera helt andra. Städerna har i regel tillgång till såväl personal som lämplig maskinell utrustning för gaturenhålningen, vare sig denna sker i kommunal regi eller genom avtal med entreprenör, medan fastighetsägarna ofta har svårt att på tillfredsställande sätt ombesörja i varje fall vinterrenhålningen, som ofta fordrar snabbt ingripande. Så har t. ex. i varje fall en av våra städer föreskrivit, att gångbanorna skall befrias från snö och besvärande isbildningar senast två timmar efter snöfallet, såvida detta inte inträffar på natten, då man medger respit till följande morgon. Försummelse kan straffas med böter. Med hänsyn till gångtrafikanterna bör givetvis gångbanorna göras i ordning så snart som möjligt. Man måste emellertid räkna med att de fastighetsägare som inte har heltidsanställd portvakt, d.v.s. ägarna till mindre hyreshus och egna hem, endast i undantagsfall kan skotta och sanda annat än efter den ordinarie arbetstidens slut. Om snöröjningen skall ske inom rimlig tid, bör den därför ombesörjas av staden. Det kan tilläggas, att det ofta visar sig vara mest praktiskt att röja körbana och gångbana samtidigt.

Bland invändningar av praktisk art som kan resas mot det framlagda förslaget bör också beaktas att de ordningsföreskrifter, som kan komma

att utfärdas med stöd av lagen, knappast kan göras tillräckligt klara och entydiga. Tolkningssvårigheter kommer säkerligen att uppstå med irritation och i vissa fall rättstvister i släptåg. Det är inte alltid lätt att avgöra var gränsen går mellan gång- och körbana om trottoar saknas, vilket inte sällan är fallet i städernas ytterområden, och det kan ofta vara svårt att fastställa, om fastighetsägaren fullgjort sitt åliggande på tillfredsställande sätt och inom rimlig tid. Därtill kommer att gångbanans framkomlighet inte bara är beroende av renhållningen av densamma utan också av det sätt på vilket staden sköter dels renhållningen av körbanan, dels underhållet av såväl gång- som körbana.

De allvarligaste invändningarna mot det framlagda förslaget är emellertid inte av praktisk utan av principiell art. Såväl 1862 års förordning om kommunalstyrelse i stad som dess efterföljare av år 1930 och 1953 års kommunallag bygger på likställighetsprincipen: att alla stadens invånare skall ha lika rättigheter och skyldigheter. Gatumarken skall enligt gällande stadsplanelagstiftning vara i stadens ägo, och gatuunderhållet åvilar helt staden. Trafiken på gatorna, inklusive gångbanorna, är förbehållet allmänheten. Ägare till angränsande fastighet har där inga befogenheter. Han har samma ställning i fråga om rättigheter som varje annan. Han äger inte gatumarken, han kan givetvis inte hindra någon att befara gatorna, och även om han har eller får skyldighet att hålla gångbanan ren har han ingen rättslig möjlighet att hindra allmänheten att skräpa ner densamma. Skyldigheter och ansvar å ena sidan samt rättigheter å andra sidan korresponderar härvidlag mycket illa. Det är framför allt ägare av små fastigheter som drabbas av denna orättvisa, eftersom kostnader för gatuhållning inte får avdragas vid beskattning av en- och tvåfamiljshus.

Den uppfattningen har numera rätt allmänt trängt igenom, att även gatuhållningen i dess helhet bör vara en det allmännas angelägenhet. I åtskilliga städer, bl. a. Stockholm, förekommer numera ingen gatuhållningsskyldighet för fastighetsägare. I huvudstaden gällde enligt ordningsföreskrifter för Stockholm den 11 januari 1869 skyldighet för fastighetsägare att fullgöra renhållning av gator. Jämlikt kungl. brev den 22 januari 1898 åligger emellertid renhållningsskyldigheten staden, sedan fastighetsägarna frilöst sig genom särskild avgift. För Stockholms del skulle ett återinförande av den nämnda skyldigheten alltså betyda, att klockan vredes 60 år tillbaka i tiden.

En jämförelse med de allmänna vägarna, som även berörts i propositionen, kan vara befogad. Där har det fastighetsägarna åvilande naturaunderhållet numera helt avskaffats, och det allmänna har övertagit väghållningen, även i vad avser renhållning. Den nya lagstiftningen, i den del

varom här är fråga, måste således betecknas som ett avsteg från de utvecklingstendenser som kännetecknat de senare årtiondenas gränsdragning mellan det allmännas och den enskildes verksamhetsområden såvitt avser allmänna trafikleder.

Av här anförda skäl bör 2 § utgå ur lagförslaget. För att möta eventuellt uppkommande svårigheter för städerna kan det emellertid vara nödvändigt att behålla en dispensmöjlighet av det slag som angives i 3 §. Den bör dock endast tillämpas i undantagsfall.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen måtte dels besluta, att 2 § i lag om skyldighet att renhålla gata m. m. skall utgå, dels vidtaga härav betingade redaktionella ändringar i övriga paragrafer.

Stockholm den 10 april 1956

Margit Vinge

Gunnar Helén
